

SACENSĪBU NOTEIKUMI LOF TAKU ORIENTĒŠANĀS PASĀKUMIEM

Šie sacensību noteikumi ir spēkā no 2014. gada 1. aprīļa

Izmaiņas un papildinājumi, kuri būtiski atšķiras no iepriekšējiem (2010.g.1.janvāra) Taku-O noteikumiem pirms attiecīgo punktu Nr ir atzīmēti ar vertikālu atzīmi „|”

Priekšvārds

Šie sacensību noteikumi attiecas uz Taku-O pasākumiem. Citiem OS veidiem (O-skrējienam, OS ar slēpēm, Velo-O, Rogainingam) ir spēkā atsevišķi noteikumi

Šie sacensību noteikumi izvirza atšķirīgas prasības dažāda līmeņa sacensībām. Īpašas paaugstinātas prasības noteiktas Latvijas čempionātiem. Klubu sacensības tiek iekļautas oficiālajā OS sacensību kalendārā tikai tad, ja tās tiek rīkotas atbilstoši šiem noteikumiem. Tautas sacensības netiek iekļautas sacensību kalendārā, un tajās ir pieļaujamas atkāpes no šiem noteikumiem. Vadoties no šiem apsvērumiem, visas sacensības tiek iedalītas grupās:

1.	Latvijas čempionāti (apzīmējums – LČ)	Latvijas čempionāti ir visaugstākā līmeņa sacensības, kurām šie noteikumi ir pilnībā saistoši, t.sk. noteikumu punkti, kas atzīmēti ar “LČ”	LOF pilnvarojums, uzraudzība
2.	LOF sacensības (apzīmējums – LOF)	LOF sacensībām ir pilnībā saistoši šie noteikumi, pie kam tiek noteiktas paaugstinātas prasības – noteikumu punktos, kas atzīmēti ar “LOF”. Šajā sacensību grupā ir piem. Latvijas kausa sacensības.	LOF uzraudzība
3.	Klubu rīkotās OS kalendāra sacensības	Rīkotāji paši ir atbildīgi par šo noteikumu ievērošanu (nav saistoši punkti, kas apzīmēti ar “LČ”, “LOF”)	Rīkotāju atbildība
4.	Klubu rīkotās tautas sacensības	Tautas sacensībās pieļaujamas atkāpes no šiem noteikumiem, piem. atšķirīga starta kārtība, kad dalībnieki paši izvēlas sev izdevīgāko starta laiku, dalībnieku pavada tiesnesis – instruktors, treneris vai tml.	Rīkotāju atbildība

Saīsinājumi

OS	Orientēšanās sports
Taku-O	Taku orientēšanās – viens no OS paveidiem
LOF	1) Latvijas Orientēšanās federācija 2) nozīmē, ka sacensību noteikumu punkts attiecas uz LOF sacensībām
LČ	1) Latvijas čempionāts 2) nozīmē, ka sacensību noteikumu punkts attiecas uz Latvijas čempionātiem
IOF	International Orienteering Federation - Starptautiskā orientēšanās federācija
KP	Kontrolpunkts
ODB	Latvijas orientieristu datu bāze
E-karte	Elektroniskā kontrolkarte, piemēram, SI karte vai Emit karte

Satura rādītājs

[Priekšvārds](#)

[Saīsinājumi](#)

[Satura rādītājs](#)

[Noteikumi](#)

[1. Definīcijas](#)

[2. Vispārējie noteikumi](#)

[3. Pasākuma programma](#)

[4. Pieteikumi pasākumu rīkošanai](#)

[5. Dalībnieku grupas](#)

[6. Dalība](#)

[7. Izmaksas](#)

[8. Informācija par pasākumu](#)

[9. Pieteikumi](#)

[10. Transports](#)

[11. Treniņi un paraugsacensības](#)

[12. Starta kārtība](#)

[13. Komandu pārstāvju sanāksme](#)

[14. Apvidus](#)

[15. Kartes](#)

[16. Distances](#)

[17. Laika kontrolpunkti](#)

[18. Slēgtās teritorijas un maršruti](#)

[19. KP novietojuma apraksts \(lēģenda\)](#)

[20. KP iekārtojums](#)

[21. Atzīmēšanās sistēmas](#)

[22. Dalībnieku ekipējums](#)

[23. Starts](#)

[24. Finišs un laika fiksēšana](#)

[25. Rezultāti](#)

[26. Balvas](#)

[27. Godīgas spēles principi – *Fair play*](#)

[28. Sūdzības](#)

[29. Protesti](#)

[30. Žūrija](#)

[31. Iebildumi](#)

[32. Pasākuma uzraudzība](#)

[33. Pasākumu \(sacensību\) atskaite](#)

[34. Reklāma un sponsori](#)

[35. Masu mediji](#)

[Pielikumi](#)

[1. pielikums: Distanču plānošanas principi](#)

[2. pielikums: IOF rezolūcija par labu praksi vides jautājumos \(IOF resolution on good environmental practice\)](#)

[3. pielikums: Leibnīcas konvencija \(The Leibnitz Convention\)](#)

[4. pielikums – Apstiprinātās atzīmēšanās sistēmas](#)

Noteikumi

1. Definīcijas

1.1. Taku orientēšanās jeb Taku-O ir orientēšanās sporta paveids, kas saistīts ar kartes "lasīšanu" un apvidus interpretāciju. Dalībnieki apmeklē apvidū izvietotus kontrolpunktus (KP) noteiktā secībā. Izmantojot karti, ar kompasu palīdzību dalībnieki izvēlas, kura no vairākām apvidū izvietotajām KP zīmēm atbilst aplīša centram kartē un KP novietojuma aprakstam (leģendai). Dalībnieka lēmums tiek fiksēts kontrolkartiņā.

1.2. Pārvietošanās veids var būt:

- ejot kājām
- izmantojot rokas vai elektrisko ratiņkrēslu;
- izmantojot divriteni, trīsriteni vai rokas piedziņas riteni;
- citādos veidos, izmantojot jebkuru atļautu pārvietošanās palīgīdzekli.

Nedrīkst lietot pārvietošanās līdzekļus ar iekšdedzes dzinēju.

Tāpat nedrīkst lietot elektriskos ratiņkrēslus, kuros ir vairāk par vienu sēdvietu.

1.3. Taku Orientēšanās sacensības iedala pēc :

Pēc diennakts laika

- dienas (*diennakts gaišajā laikā*)
- nakts (*diennakts tumšajā laikā*)

Pēc sacensību rakstura

- individuālās (*dalībnieks distanci veic patstāvīgi*)
- komandu (*divu vai vairāku dalībnieku iegūtie punkti tiek summēti*)

Pēc rezultātu noteikšanas veida

- vienas distances sacensības (*vienas distances rezultāts, ir galīgais rezultāts*)
- daudzu distanču sacensības (*vienā vai vairākās dienās ir divas vai vairākas distances un galīgo rezultātu nosaka summējot visu distanču rezultātus*)
- kvalifikācijas sacensības (*dalībnieki kvalificējās finālam, piedaloties vienās vai vairākās kvalifikācijas sacensībās. Tikai fināla sacensības nosaka galīgo rezultātu. Var būt A un B fināls un tā tālāk, kur B fināla dalībnieki ieņem vietas pēc A fināla dalībniekiem, un tā tālāk*)

Pēc distances veikšanas secības

- noteiktā secībā *jeb pavēles distance (KP apmeklēšanas secība atbilstoši leģendai)*
- nenoteiktā secībā *jeb izvēles distance (dalībnieks var brīvi izvēlēties KP apmeklēšanas secību)*

Pēc distances formāta

- PreO (*Precīzā Orientēšanās - distance sastāv no kontrolpunktiem bez laika kontroles un dažiem kontrolpunktiem ar laika kontroli*)
- TempO (*Distancē ir tikai kontrolpunkti ar laika kontroli*)

1.4. Termins „pasākums” tiek lietots, lai apzīmētu visus ar konkrētām sacensībām saistītos notikumus, ieskaitot organizatoriskos jautājumus, tādus kā starta izlozes, komandu pārstāvju sapulces un ceremonijas. Pasākums, piemēram, Latvijas čempionāts, var sastāvēt no vienām vai vairākām sacensībām.

LČ 1.5. Latvijas čempionāts ir oficiāls pasākums, kurā izcīna Latvijas čempiona titulus. Atbilstoši šiem noteikumiem tas tiek rīkots LOF pilnvarojumā un uzraudzībā. LOF valde var noteikt papildus prasības Latvijas čempionātu sarīkošanai.

LOF 1.6. LOF sacensības ir pasākums, kurš atbilstoši šiem noteikumiem notiek LOF uzraudzībā. LOF valde var noteikt papildus prasības LOF sacensību sarīkošanai.

2. Vispārējie noteikumi

2.1. Šie noteikumi ir saistoši Latvijas čempionātiem un LOF sacensībām. Tos ieteicams lietot arī visās pārējās Taku-O sacensībās Latvijā. Saskaņā ar šiem noteikumiem rīkotās sacensības tiek iekļautas oficiālajā LOF sacensību kalendārā. Ar LČ un LOF atzīmētie noteikumu punkti attiecas vienīgi uz Latvijas čempionātiem un LOF sacensībām.

2.2. Noteikumi ir balstīti uz Starptautiskās orientēšanās federācijas noteikumiem – *Competition Rules for International Orienteering Federation (IOF) Trail Orienteering Events*.

2.3. Ja nav norādīts citādi, noteikumi attiecas uz individuālajām Taku-O sacensībām.

2.4. Sacensību rīkotāji var izdot papildnoteikumus attiecīgajām sacensībām, iepriekš saskaņojot ar sacensību inspektoru, ja tie nav pretrunā ar šiem noteikumiem.

2.5. Šie noteikumi ir jebkuri papildnoteikumi ir saistoši visiem sacensību dalībniekiem, komandu pārstāvjiem un citām personām, kas saistītas ar sacensību rīkošanu vai kontaktējas ar sacensību dalībniekiem.

2.6. Interpretējot noteikumus, sacensību dalībniekiem, rīkotājiem un žūrijai vienmēr jāvadās pēc sportiskā taisnīguma (*sporting fairness*) principa.

2.7. Tulkojot noteikumus citās valodās, domstarpību gadījumos latviešu valodas redakcijai ir noteicošā loma.

2.8. Ja vien nav noteikts citādi, komandu sacensībās lietojami individuālo sacensību noteikumi.

2.9. LOF Valde var noteikt papildus prasības Taku-O sacensībām, piemēram, antidopinga noteikumus, orientēšanās karšu apzīmējumus u.c., kas jāievēro tāpat kā šie noteikumi.

2.10. LOF valde var pieļaut atkāpes no šiem noteikumiem. Pieprasījumi par atkāpēm jānosūta LOF izpilddirektoram ne vēlāk kā 3 mēnešus pirms pasākuma.

3. Pasākuma programma

LČ 3.1. Pasākuma laiku un programmu pēc rīkotāja priekšlikuma apstiprina LOF valde.

LČ 3.2. Latvijas čempionāti tiek rīkoti katru gadu laikā no 1.aprīļa līdz 30.oktobrim.

Lēmumu par Latvijas čempionātu programmu pieņem LOF valde.

LČ 3.3. Latvijas čempionāts notiek atklātajā un paralimpiskajā grupā.

Latvijas absolūtais čempionāts notiek vienā grupā, neatkarīgi dalībnieku no fiziskajām īpašībām.

Katrs dalībnieks var pieteikties dalībai sacensībās tikai vienā no grupām.

Latvijas čempionāta programmā iekļauj gan individuālās, gan komandu sacensības.

3.4. Taku-O sacensības ieteicams rīkot kopā ar lielākajiem O-skrējiena pasākumiem, iepļanojot starta laiku tā, lai Taku-O distanci varētu veikt arī Oskrējiena sacensību dalībnieki.

4. Pieteikumi pasākumu rīkošanai

LČ 4.1. Ikviens LOF biedrs (OS klubs, sporta sekcija u.tml.), t.sk. asociētie biedri, var pieteikties rīkot Latvijas čempionātu.

LČ 4.2. Oficiāls pieteikums Latvijas čempionāta sarīkošanai iesniedzams LOF izpilddirektoram LOF valdes noteiktā kārtībā.

Pieteikumam rīkot Latvijas čempionātu ir jāsaturs ziņas par:

- sacensību rajonu,
- karti,
- atbildīgajām personām,
- garantijām,
- paredzamajām izmaksām, t.sk. dalības maksu,
- papildus servisu dalībniekiem un skatītājiem,
- iespējamiem pasākuma sarīkošanas laikiem.

LČ 4.3. LOF valde var anulēt tiesības rīkot Latvijas čempionātu, ja rīkotājs nav ievērojis noteikumus, LOF inspektora norādījumus, vai ja izrādījusies nepatiesa rīkotāja pieteikumā sniegtā informācija.

LČ 4.4. Pieteikumi Latvijas čempionāta sarīkošanai jāiesniedz līdz iepriekšējā gada 1. jūlijam. LOF valdei jāizskata visi laikus iesniegtie priekšlikumi un jāpieņem lēmums līdz 31. augustam. Latvijas čempionāta rīkotāji 2 mēnešu laikā no lēmuma paziņošanas noslēdz līgumu ar LOF valdi; pretējā gadījumā valde var nozīmēt Latvijas čempionātam citu rīkotāju.

5. Dalībnieku grupas

LČ 5.1. Latvijas čempionāta atklātajā grupā var piedalīties ikviens dalībnieks neatkarīgi no dzimuma, vecuma un fiziskajām īpašībām.

LČ 5.2. Latvijas čempionāta paralimpiskajā grupā var piedalīties tikai tie dalībnieki, kam ir pastāvīga fiziska invaliditāte (tai skaitā ārēji neredzama), kas rada viņiem ievērojamas grūtības sacensties orientēšanās skrējiena sacensībās. Ja tas ir norādīts sacensību nolikumā, rīkotāji var pieprasīt Paralimpiskā čempionāta dalībniekiem dokumentāli pierādīt savu atbilstību paralimpiskajām prasībām.

6. Dalība

LČ 6.1. Dalībai Latvijas čempionātā netiek noteikti ierobežojumi, tomēr Latvijas čempionu titulus (medaļas, diplomus utt.) izcīna tikai Latvijas orientieristu datu bāzē reģistrētie dalībnieki. Reģistrācija ODB – bez maksas.

LČ 6.2. Kluba vadības (komandas pārstāvja) pienākums ir rūpēties, lai tā biedri saņemtu visu nepieciešamo informāciju par sacensībām. Sacensību rīkotāji ir atbildīgi par informācijas nodošanu klubiem (komandām), bet ne to individuālajiem biedriem.

6.3. Atbildību par savu veselības stāvokli un par apdrošinājumu pret negadījumiem un iespējamām traumām uzņemas paši dalībnieki (vecāki par 16 gadiem) vai viņu vecāki/aizbildņi (līdz 16 g.v.).

LČ 6.4. Latvijas čempionāta komandu sacensībās drīkst piedalīties gan klubi, gan jauktās komandas, tomēr Latvijas čempionu titulus (medaļas, diplomus utt.) izcīna tikai klubu komandas, kuru dalībnieki ir reģistrējušies Latvijas orientieristu datu bāzē (ODB).

LČ 6.5. Katram dalībniekam, kam sacensību laikā nepieciešama fiziska palīdzība, par to jāinformē rīkotāji un, ja tas paredzēts sacensību informācijā, jāierodas uz sacensībām kopā ar pavadoni, kurš sacensību laikā palīdzēs kādam rīkotāju izlozētā dalībniekam. Bez tam, ar sacensību inspektora atļauju dalībnieku var pavadīt viņa paša medicīniskais palīgs vai "tulks", kas pazīst dalībnieka runas īpatnības (dalībniekiem ar komunikācijas ierobežojumiem). Šādi papildus pavadītāji nekādā veidā nedrīkst palīdzēt dalībniekam kartes lasīšanā, kontrolpunkta identifikācijā, analīzes vai izvēles

procesā, kā arī nedrīkst traucēt dalībniekiem koncentrēties. Rīkotāji var apgādāt dalībniekus ar saviem pavadoniem, taču tikai sacensību laikā.

7. Izmaksas

7.1. Par pasākumu organizēšanas izmaksām ir atbildīgs rīkotājs. Lai segtu pasākuma rīkošanas izmaksas, rīkotājs var iekasēt dalības maksu. Šai maksai ir jābūt pēc iespējas zema. LČ dalības maksu rīkotājam jāsaņem ar LOF valdi.

7.2. Par dalības apmaksu atbilstoši informācijā norādītajai kārtībai ir atbildīgs dalībnieks vai viņa pārstāvis.

7.3. Nokavējušies pieteikumi var tikt aplikti ar papildus maksu. LČ rīkotājam papildus maksas lielumu jāsaņem ar LOF valdi.

7.4. Transporta uz un no pasākuma vietas, pārtikas un uzturēšanās izmaksas sedz dalībnieks. Ja oficiālā transporta lietošana uz sacensību vietu ir obligāta, tad maksa par to jāiekļauj dalības maksā.

LČ 7.5. LOF inspektora ceļa izdevumus un iespējami minimālos uzturēšanās izdevumus sedz LOF.

8. Informācija par pasākumu

8.1. Visai informācijai ir jābūt pieejamai un oficiālajām ceremonijām jānotiek latviešu valodā. Oficiālā informācija jāsniedz rakstiskā formā. Mutiski tā var tikt sniegta vienīgi ārkārtas gadījumos, kā arī atbildot uz jautājumiem pārstāvju sanāksmju laikā.

LČ 8.2. Informācija par pasākumu tiek sagatavota biļetenu veidā. Biļeteni pa epastu nosūtāmi LOF izpilddirektoram un publicējami LOF oficiālajā interneta mājas lapā.

LČ 8.3. Pirmajā biļetenā (sākotnējā informācijā) jāiekļauj šāda informācija:

- pasākuma rīkotājs un atbildīgā persona, sacensību inspektors(-i)
- adrese, telefona/faksa numuri, e-pasta un interneta adrese informācijas saņemšanai
- pasākuma norises vieta
- pasākumā iekļauto sacensību veidi un datumi
- dalībnieku grupas un dalības ierobežojumi (ja tādi ir noteikti)
- treniņu iespējas (ja tādas ir paredzētas)
- aizliegtie sacensību rajoni, kuriem noteikts embargo (ja tādi ir)
- cita specifiska informācija
- aizliegtā sacensību rajona pēdējā publiski pieejamā orientēšanās karte (ja tāda ir)

LČ 8.4. Otrajā biļetenā (ielūgumā) jāiekļauj šāda informācija:

- visa pirmajā biļetenā iekļautā informācija
- pieteikumu iesniegšanas termiņš un adrese
- informācija par iesniedzamajiem dokumentiem (ja tādi tiek pieprasīti), kas apliecina dalībnieku atbilstību paralimpiskām prasībām
- dalības maksa, tās samaksas kārtība un termiņš
- apmešanās un ēdināšanas iespējas (ja tādas tiek piedāvātas), to izmaksas un pasūtīšanas termiņi
- ieejas ēkās, guļamistabu, vannasistabu un publisko telpu (ja tādas tiek piedāvātas) pieejamība invalīdiem
- elektrisko ratiņkrēslu akumulatoru uzlādēšanas iespējas
- transporta iespējas (ja tādas tiek piedāvātas), tai skaitā transports, kas piemērots ratiņkrēslu pārvadāšanai
- informācija par treniņu iespējām (ja tādas tiek piedāvātas)
- apvidus apraksts, bīstamas vietas
- pieejamība dalībniekiem ar kustību grūtībām, pavadošo personu nepieciešamība
- kartes standarts (ISSOM vai ISOM)
- kartes mērogs un augstuma līkņu intervāli
- pasākuma programma
- nosacījumi attiecībā uz dalībnieku apģērbu (ja tādi ir)
- katras distances aptuvenais garums un kāpums
- adrese, telefona/faksa numuri, e-pasta adrese, kur griezties preses pārstāvjiem (ja tā atšķiras no rīkotāju adreses)
- ja iespējams – kartes paraugs, kurā redzams sacensību rajons

LČ 8.5. Trešajā biļetenā (sacensību informācijā) jāiekļauj šāda informācija:

- termiņš, līdz kuram iespējams precizēt dalībnieku skaitu (pa grupām)
- termiņš, līdz kuram iespējams precizēt vārdiskos pieteikumus
- tas, vai pavadoņus nodrošina rīkotāji vai dalībnieki paši
- detalizēta pasākuma programma, ieskaitot laiku, līdz cikiem iesniedzami galīgie vārdiskie pieteikumi, un laiku, kad tiks publicēta starta izloze
- sīka informācija par apvidu, ir īpaši pieejamība
- ja iespējams – apkopojums par saņemtajiem pieteikumiem
- atkāpes no sacensību noteikumiem (ja tādas ir)
- ja ir – sacensību centra adrese, telefona/faksa numuri, e-pasta adrese
- detalizēta informācija par apmešanos un ēdināšanu (ja tās tiek piedāvātas) un attiecīgo telpu pieejamību
- transporta kustības saraksts (ja tiek piedāvāts transports), transporta līdzekļu pieejamība, kuros var transportēt ratiņkrēslus
- distanču garumi (mērot pa veicamo maršrutu), kāpumu summa, kontrolpunktu un atspirdzinājuma punktu skaits katrai distancei

- attālumi starp sacensību norises vietām (sacensību centrs, autostāvvietā, sacensību arēna, starts)
- pārstāvju sanāksmes (ja tādas tiek sasauktas)

LČ 8.6. Ceturtais biļetens (sacensību papildinformācija) izsniedzams dalībniekiem, ierodoties sacensību vietā. Tajā jāiekļauj pēdējā informācija par pasākuma norisi, tai skaitā:

- anti-dopinga prasības (ja tādas ir)
- īpaši noteikumi (ja tādi ir)
- atkāpes no sacensību noteikumiem, ko apstiprinājusi LOF valde (ja tādas ir)
- termiņš sūdzību iesniegšanai
- kontrollaiks (maksimālais laiks, cik dalībnieki drīkst atrasties distancē)
- žūrijas sastāvs

LČ 8.7. Pirmais biļetens jāpublicē 3 mēnešus pirms pasākuma. Ja visa pirmajā biļetenā sniedzamā informācija ir iekļauta LOF oficiālajā sacensību kalendārā, tad atsevišķa šī biļetena publikācija nav nepieciešama.

Otrais biļetens jāpublicē 2 mēnešus pirms pasākuma, bet trešais biļetens – 3 nedēļas pirms pasākuma. Pieļaujams apvienot otro un trešo biļetenu. Šai gadījumā apvienotajam otrajam/trešajam biļetenam jānonāk pie adresātiem 2 mēnešus pirms pasākuma.

9. Pieteikumi

9.1. Pieteikumi iesniedzami informācijā norādītajā kārtībā. Novēloti pieteikumi var tikt noraidīti.

9.2. Rīkotāji var nepieļaut pie starta dalībniekus vai komandas, par kuriem nav samaksāta dalības maksa un nav panākta vienošanās par tās samaksu.

LČ 9.3. Komandu sacensībās nevienu dalībnieku nevar nomainīt vēlāk kā vienu stundu pirms pirmā dalībnieka starta.

10. Transports

10.1. Dalībnieki paši ir atbildīgi par ierašanos pasākuma centrā.

10.2. Nepieciešamības gadījumā rīkotājam vēlams organizēt transportu no tuvākajiem satiksmes mezgliem līdz pasākuma centram, kā arī no pasākuma centra vai apmešanās vietas uz sacensību centru.

10.3. Rīkotājs var noteikt, ka ir obligāti izmantot oficiālo transportu uz sacensību vietu.

11. Treniņi un paraugsacensības

11.1. Pirms sacensībām var tikt piedāvātas treniņu iespējas.

11.2. Pasākuma ietvaros pirms sacensībām ieteicams sarīkot treniņus vai paraugsacensības, lai demonstrētu apvidus tipu, kartes kvalitāti, kontrolpunktu (tai skaitā laika KP) izskatu un izvietojumu, atspirdzinājuma punktus un apzīmētos posmus.

11.3. Treniņos (paraugsacensībās) jādod iespēja piedalīties visiem dalībniekiem, komandu pārstāvjiem, LOF amatpersonām un preses pārstāvjiem.

12. Starta kārtība

12.1. Atsevišķā starta gadījumā dalībnieki startē pa vienam vienādos laika intervālos.

12.2. Rīkotāji izvēlas starta kārtību, saskaņojot to ar sacensību inspektoru. Izloze var notikt dalībnieku klātbūtnē vai bez dalībnieku klātbūtnes. To var veikt ar roku vai datoru.

12.3. Starta protokoliem jābūt publicētiem sacensību dienā vismaz 30 minūtes pirms starta vai pirms pārstāvju sanāksmes, ja tāda tiek rīkota.

12.4. Izlozē ir jāņem vērā visi pareizi pieteiktie dalībnieki un komandas, pat ja tie nav ieradušies. Pieteikumus bez vārdiem izlozē nav jāņem vērā.

12.5. Atsevišķā starta gadījumā starta intervāls parasti ir 2 minūtes, bet to var mainīt, saskaņojot ar sacensību inspektoru.

12.6. Atsevišķā starta gadījumā izlozei jābūt nejaušai. Vēlams, lai viena kluba pārstāvji nestartētu pēc kārtas, bet ideālā gadījumā starta intervālam starp viena kluba pārstāvjiem jābūt vismaz 8 minūtēm.

13. Komandu pārstāvju sanāksme

LČ 13.1. Pirms sacensībām ieteicams noturēt komandu pārstāvju sanāksmi. Komandu pārstāvju sanāksmei jābeidzas ne vēlāk kā 30 minūtes pirms pirmā sacensību starta. Sacensību inspektoram jāvada vai jāuzrauga sanāksme.

LČ 13.2. Sacensību materiāliem (dalībnieku numuriem, kontrolkartīnām vai E-kartēm, starta sarakstiem, transporta kustības sarakstam, sacensību papildinformācijai u.c.) jābūt izsniegtiem laicīgi, bet ne vēlāk kā pirms pārstāvju sanāksmes sākuma.

LČ 13.3. Komandu pārstāvjiem jādod iespēja sanāksmes laikā uzdot jautājumus. Ja sanāksme netiek noturēta, tad pirms pirmā sacensību starta sacensību centrā, jābūt rīkotāju pārstāvim, kas var atbildēt uz komandu pārstāvju jautājumiem.

14. Apvidus

14.1. Apvidum jābūt piemērotam pilnvērtīgu taku orientēšanās distanču iekārtošanai. Tāpat jāņem vērā Leibnīcas konvencijas mērķi.

14.2. Apvidus jāizvēlas tādā veidā, lai vismazāk kustībspējīgie sacensību dalībnieki – personas, kuras pārvietojas

ratiņkrēslā, un personas, kuras staigā lēnām un ar grūtībām, varētu veikt distanci atvēlētajā maksimālajā laikā, pēc vajadzības izmantojot sacensību rīkotāju sniegto palīdzību.

14.3. Sacensību sarīkošanai jāizvēlas apvidus, kas iespējami ilgāku laiku nav ticis izmantots OS vajadzībām, lai nevienam sacensību dalībniekam nebūtu priekšrocības.

LČ 14.4. Sacensību rajons ir slēgts sacensībām un treniņiem (uz to tiek noteikts embargo) kopš LČ izsludināšanas brīža.

LČ 14.5. Laikā, kad noteikts embargo, atrašanās slēgtajā rajonā, tikai ar pasākuma rīkotāju atļauju.

14.6. Visām pasākumā iesaistītajām personām jāievēro dabas aizsardzības, mežsaimniecības, medību u.c. likumi un attiecīgajā teritorijā spēkā esošie noteikumi.

15. Kartes

15.1. Kartēm, distancēm, un papildus informācijai kartē jābūt sastādītai un iespiestai saskaņā ar "Latvijas OS karšu apzīmējumiem". Jebkura novirze no šiem apzīmējumiem ir jāsaskaņo ar LOF valdi.

15.2. Kartes mērogam parasti jābūt 1:5 000 vai 1:4 000. Visām sacensībās izmantotajām kartēm, tai skaitā kartēm laika kontrolpunktos, ir jābūt vienā mērogā.

15.3. Ja sacensību kartē ir kļūdas vai pēc kartes drukāšanas apvidū ir radušās izmaiņas, kas var ietekmēt sacensību gaitu, tad tās ir jālabo visās sacensību kartēs.

15.4. Kartēm ir jābūt aizsargātām pret mitrumu un saplēšanu.

15.5. Ja kāda no sacensību rajona iepriekšējām kartēm ir publiski pieejama, tad tās jaunākais publiski pieejamais variants jāzīlē apskatei, dalībniekiem ierodoties sacensību vietā.

15.6. Sacensību dienā dalībniekiem un komandu pārstāvjiem aizliegts lietot jebkuru attiecīgā rajona karti, pirms saņemta sacensību rīkotāju atļauja.

15.7. TempO un Pre-O Laika KP karšu fragmentiem ir jābūt apļa veida vai kvadrātveidīgiem. Apļa viedīgo izmēram ir jābūt robežās no 5 līdz 12 cm diametrā, bet kvadrātveidīgiem, vienas malas izmēram ir jābūt robežās no 5 līdz 12 cm. KP aplītim katrā kartes fragmentā ir jābūt iedrukātam centrā. Visām kartēm, visās stacijās ir jābūt vienādam noformējumam un vienāda izmēra. Kartes ir jānostiprina uz cietas pamatnes, kuras izmērs ir lielāks par karti. Kartes fragmentā ir jābūt redzamam apvidum, kur ir izvietas KP zīmes un navigācijas punkts.

15.8. LOF ir tiesības reproducēt pasākuma kartes ar distancēm LOF interneta lapā bez tpašas maksas rīkotājam.

16. Distances

16.1. Distances jāplāno, vadoties no 1. pielikumā minētajiem distanču plānošanas principiem.

LČ 16.2. Distancēm jāatbilst attiecīgo sacensību statusam. Distancē jāpārbauda sportista kartes interpretēšanas, orientēšanās un koncentrēšanās spējas, kā arī lēmumu pieņemšanas ātrums – laika KP. Distancēs jābūt nepieciešamībai pielietot virkni dažādu orientēšanās paņēmienu.

16.3. Distances garums jāmēra no starta – pa dalībnieku veicamo maršrutu – līdz finišam. Distances garums parasti nepārsniedz 3500 metrus.

16.4. Visi maršruta posmi, kurus dalībnieki ratiņkrēslos nevar izmantot to šauruma, sakņu, kritušu koku vai citādi nepiemērotas virsmas dēļ, ir jāaizliedz izmantošanai visiem dalībniekiem, un šiem ceļiem ir jābūt atzīmētiem kartēs un/vai apvidū ir jāatzīmē ar lentēm.

16.5. Kāpumu summa jānorāda metros pa veicamo maršrutu.

16.6. Ja nav ratiņkrēsla pavadoņu, kāpumu slīpums distancē nedrīkst pārsniegt 14% un vairāk nekā 20 metrus. Sāniskais slīpums nedrīkst būt lielāks par 8%.

16.7. Kā atspirdzinājums jāpiedāvā vismaz dzeramais ūdens piemērotā temperatūrā.

16.8. Sacensībās ir jāiekļauj vismaz divi laika kontrolpunkti, kuros tiek fiksēts lēmuma pieņemšanai patērētais laiks. Tos var izvietot jebkurā distances vietā, taču vēlams, ka vismaz viens laika KP ir pirms starta un vismaz viens – pēc finiša. Ja laika KP atrodas distances vidū, jānodrošina laika tiesnesis kontrollaika fiksēšanai. Katram Laika kontrolpunktam ir jābūt atsevišķi sagatavotai kartei. PreO sacensībās Laika kontrolpunktos netiek paredzēta atbilde Z (neviens no minētajiem).

16.9. TempO kvalifikācijas sacensībās ir jābūt vismaz 4 stacijām un 20 laika kontrolpunktu uzdevumiem. TempO fināla sacensībās ir jābūt vismaz 5 stacijām un 25 laika kontrolpunktu uzdevumiem. Ir jābūt vismaz trīs laika kontrolpunktu uzdevumiem katrā stacijā. Katrā stacijā atsevišķi ir jābūt sagatavotam karšu komplektam ar vāciņu jeb titullapu virsū.

17. Laika kontrolpunkti

17.1. Katrā Laika KP stacijā ir jāiekārto 5 vai 6 KP zīmes

17.2. Laika KP apvidus detaļas nedrīkst būt redzamas distances kartēs, lai dalībnieks iepriekš nevar iegūt informāciju.

17.3. Laika kontrolpunktos dalībnieki tiek apsēdināti tādā veidā, lai būtu redzamas visas kontrolpunktu zīmes. Kartes fragmentam vai karšu fragmenta komplektam ir jābūt pareizi noorientētam KP virzienā un to pasniedz vai novieto dalībniekam. Virs kartes fragmenta ir jābūt skaidri redzamajai ziemeļu līnijai un zem kartes fragmenta - kontrolpunkta vietas aprakstam (KP leģendai). Kartēm jābūt pārklātām ar vāku. Uz vāka ir jābūt norādītam stacijas numuram. Ir jāgatavo divi identiski karšu komplekti; viens sastiprināts kopā jeb blociņa veidā, otrs pa vienai. Dalībnieks drīkst izvēlēties, kuru komplektu lietot.

- | **17.4.** Pēc tiesneša komandas „Laiks sākas tagad” dalībnieks drīkst skatīt pirmo karti. Laiku uzņem ar sekunžu rādi (vēlams – ar diviem) vai elektronisko atzīmēšanās ierīci; brīdis kad to ievieto kontaktligzdā ir pielīdzināms komandai „Laiks sākas tagad”.
- | **17.5.** Laika kontrolpunktos laika uzskaitē tiek beigta pēc tam, kad ir tikusi dota pēdējā atbilde. To var darīt, norādot izvēlēto atbildi tabulā vai nosaucot izvēlēto atbildi mutiski, lietojot starptautisko fonētisko alfabētu (Alfa, Bravo, Čarlī, Delta, Eko, Fokstrot un Zero). Atbilde tiek fiksēta, kad tiesnesis saprot dalībnieka atbildi. Lietojot elektroniskās atzīmēšanās ierīces, gan atbilde, gan laiks tiek fiksēti automātiski, dalībniekam atzīmējoties.
- | **17.6.** PreO sacensībās katrā laika kontrolpunkta stacijā, maksimālais kopējais ilgums ir 30 sekundes, reizinātas ar kontrolpunktu skaitu. Ir jāreģistrē katra laika kontrolpunkta atbilde un kopējais laiks..
- | **17.7.** TempO sacensībās, katrā stacijā, maksimālais kopējais ilgums ir 30 sekundes, reizinātas ar uzdevumu skaitu. Ir jāreģistrē katra laika kontrolpunkta atbilde un kopējais laiks.
- | **17.8.** Dalībniekam ir jāatbild no tās kartes kura viņam ir atvērta jeb redzama. Ja dalībnieks pirms atbildes pāršķir nākamo vai iepriekšējo karti, tad atbilde ir jāreģistrē kā nepareiza šim uzdevumam.
- | **17.9.** Visiem uzdevumiem, uz kuriem maksimālajā laikā nav atbildes, tā ir jāreģistrē, kā nepareiza.
- | **17.10.** Lietojot divus sekunžu rādītājus, patērētais laiks ir jānoapaļo uz leju līdz pilnām sekundēm.

18. Slēgtās teritorijas un maršruti

18.1. Prasības, kuras noteicis rīkotājs, lai nodrošinātu vides aizsardzību, un citas rīkotāja prasības ir obligātas visām ar sacensību norisi saistītām personām.

18.2. Viss apvidus ārpus takām un marķētajiem posmiem sacensību rajonā ir slēgts sacensību dalībniekiem, ja vien informācijā, uz kartes un nepieciešamības gadījumā – apvidū nav norādīts citādi. Bez tam par aizliegtiem var pasludināt atsevišķus maršrutus un teritorijas, kas normāli būtu atļauti, norādot to sacensību informācijā un nepieciešamības gadījumā – uz kartes un apvidū. Dalībnieki, kuri apzināti ieiet aizliegtajā teritorijā, tiek diskvalificēti.

18.3. Obligātiem distances posmiem (maršrutiem), šķērsošanas punktiem un koridoriem ir jābūt skaidri iezīmētiem kartē un apzīmētiem apvidū. Dalībniekiem ir pilnībā jāveic jebkurš apzīmētais posms, kas paredzēts distancē.

19. KP novietojuma apraksts (leģenda)

19.1. KP (kontrolpunkta) precīza atrašanās vieta apvidū ir korekti jānorāda kartē kā aplīša centrs un jāpaskaidro KP leģendā.

LČ 19.2. KP leģendai jābūt simbolu formā saskaņā ar IOF KP leģendu apzīmējumiem.

19.3. B ailē ar burtiem tiek norādīts, cik KP zīmes ir izvietotas katrā grupā (piemēram, A-C nozīmē trīs KP zīmes).

19.4. Ja nepieciešams norādīt aptuvenu virzienu, kādā jāaplūko KP grupa, H ailē tiek attēlota attiecīgajā virzienā orientēta bultiņa.

19.5. Leģendu tabulā ir jānorāda distances veikšanai atvēlētais maksimālais laiks (kontrollaiks).

LČ 19.6. Katras distances leģendu tabulai jābūt piestiprinātai vai iedrukātai kartes priekšpusē.

20. KP iekārtojums

20.1. Kartē uzrādītā KP vieta ir skaidri jāapzīmē apvidū ar KP zīmju grupu, izvietojot tās aplīša tuvumā.

20.2. KP zīme sastāv no trim prizmas veidā novietotiem apmēram 30 x 30 cm lieliem kvadrātiem. Katram kvadrātam jābūt pa diagonāli sadalītam uz pusēm - baltā un oranžā (ieteicams – PMS 165) krāsā.

20.3. KP zīmes jāizvieto tādā veidā, lai tās (vai vismaz katras zīmes trešdaļa) būtu redzamas dalībniekiem, kuri atrodas lēmuma pieņemšanas punktā. Parasti viena KP zīme tiek novietota atbilstoši kartē iezīmētā aplīša centram un KP leģendai, tomēr elites līmeņa sacensībās ir pieļaujams, ka neviena KP zīme nav atbilstošajā vietā.

20.4. KP zīmes, kas ir vienā zīmju grupā, jāizvieto vienādā (vēlams – standarta) augstumā.

20.5. Lēmuma pieņemšanas punkts atrodas uz dalībnieku veicamā maršruta. Tas ir atzīmēts apvidū, bet nav parādīts kartē.

- | **20.6.** KP zīmes tiek nosauktas ar burtiem no **A līdz F** (pēc vajadzības), skatoties no lēmuma pieņemšanas punkta no kreisās puses uz labo, neatkarīgi no to attāluma no lēmuma pieņemšanas punkta. Lēmums par to, kurai KP zīmei atbilst katrs no burtiem, tiek pieņemts šajā punktā.

20.7. Kontrolpunkti, par kuru drošību rodas šaubas, ir jāapsargā.

21. Atzīmēšanās sistēmas

21.1. Atļauts lietot LOF apstiprinātas elektroniskās atzīmēšanās sistēmas vai tradicionālo kompostiera-kontrolkartiņas atzīmēšanās sistēmu.

21.2. Ja tiek izmantota tradicionālā atzīmēšanās sistēma, tad kontrolkartiņai jāatbilst sekojošām prasībām:

- tai jābūt izgatavotai no izturīga materiāla vai jābūt aizsargātai no vides iedarbības
- atzīmju rūtiņas malas minimālais izmērs ir 13 mm

• kopā ar pamata kontrolkartiņu jābūt sastiprinātai dublikāta kartiņai, tā lai atzīmes automātiski fiksētos abās kartiņās.

21.3. Ja tiek izmantota tradicionālā atzīmēšanās sistēma, tad sacensību dalībniekiem izsniedz dubultās kontrolkartiņas. Visa kontrolkartiņa finišā ir jānodod tiesnešiem. Pēc tam kontrolkartiņas otrā daļa (dublikāta kartiņa) tiek atdota atpakaļ dalībniekam, taču ne ātrāk kā pēc pēdējā dalībnieka starta laika.

21.4. Ja tiek izmantota tradicionālā atzīmēšanās sistēma, tad visu kontrolkartiņu var aizsargāt, to aplīmējot vai ievietojot maisiņā, tomēr nav atļauts nogriezt kādu no kontrolkartiņas daļām (malām).

21.5. Dalībnieki fiksē savu izvēli atzīmēšanās punktā, kas atrodas netālu aiz katra lēmuma pieņemšanas punkta. Ja tiek izmantota tradicionālā atzīmēšanās sistēma, tad atzīmēšanās punktā jābūt vienam kompostierim. Ja tiek izmantota elektroniskā atzīmēšanās sistēma, tad atzīmēšanās punktā jābūt rezerves kompostierim. Abos gadījumos blakus esošos kontrolpunktos jābūt kompostieriem ar atšķirīgām atzīmēm (adatiņu kombinācijām).

21.6. Dalībnieks fiksē savu izvēli katrā kontrolpunktā pirms došanās uz nākamo KP. Ja tiek izmantota tradicionālā atzīmēšanās sistēma, ar kompostieri atzīmējas izvēlētajā kontrolkartiņas rūtiņā. Ja tiek izmantota elektroniskā atzīmēšanās sistēma, tad izvēli fiksē, ievietojot E-karti (SI vai Emit) atbilstošajā atzīmēšanās ierīcē un sagaidot apstiprinājuma signālu. Ja rodas šaubas par atzīmes esamību, jāveic atzīme ar rezerves kompostieri tukšajās rūtiņās uz kartes. Skatīt 4.pielikumu.

21.7. Dalībnieki paši ir atbildīgi par pareizas atzīmes izdarīšanu savā kontrolkartiņā neatkarīgi no tā, vai viņi atzīmējas paši vai ar cita cilvēka starpniecību.

21.8. Ja kontrolpunktā ir izdarīta vairāk nekā viena atzīme vai nav nevienas atzīmes, to uzskata par nepareizu atzīmi. LČ šādu lēmumu apstiprina sacensību inspektors.

21.9. Nav atļauts mainīt izdarītu atzīmi.

21.10. Rīkotājam ir tiesības pārliecināties, vai dalībnieks apmeklē kontrolpunktus noteiktajā secībā, pārbaudot dalībnieku kontrolkartiņas sacensību laikā vai pēc sacensībām nolasot informāciju no dalībnieku E-kartēm.

21.11. Dalībnieks, kurš pazaudējis kontrolkartiņu vai E-karti, tiek diskvalificēts.

21.12. Katrs dalībnieks pats ir atbildīgs par savu lēmumu neizpaušanu, tāpēc kontrolkartiņu sacensību laikā ir jāuzglabā tā, lai citi dalībnieki neredzētu atzīmētās atbildes.

22. Dalībnieku ekipējums

22.1. Dalībnieku apģērba un apavu izvēle ir brīva.

22.2. Starta numura zīmēm, ja tādas ir paredzētas, jābūt skaidri saredzamām, un tās jāpiestiprina atbilstoši rīkotāja norādījumiem. Numura zīme nevar būt lielāka par 25x25 cm, ciparu augstumam jābūt vismaz 10 cm. Starta numura zīmes nedrīkst griezt vai locīt.

22.3. Vienīgie navigācijas palīglīdzekļi, ko sacensību laikā drīkst lietot sacensību dalībnieki, ir karte, rīkotāju sagatavotās KP leģendas un kompass.

22.4. Nav atļauts izmantot mehāniskus vai elektriskus palīglīdzekļus, izņemot pulksteni (hronometru) un odometru. Drīkst lietot kompasā iemontēto vai atsevišķu palielināmo stiklu. Tālskati (binokli vai monokli) un teleskopu lietot aizliegts..

22.5. Sacensību rajonā aizliegts lietot telekomunikāciju ierīces, izņemot ārkārtas situāciju gadījumā. Ja sacensību laikā telekomunikāciju ierīces tiek izmantotas kādā citā nolūkā, par to var diskvalificēt gan dalībnieku, gan – komandu sacensībās – visu komandu.

23. Starts

23.1. Individuālajās sacensībās parasti ir atsevišķais starts.

23.2. Fināla sacensību pirmajam startam ir jānotiek vismaz 2,5 stundas pēc kvalifikācijas sacensību noslēguma.

23.3. Visiem dalībniekiem jābūt iespējai vismaz 20 minūtes pirms starta atrasties starta zonā, lai netraucēti sagatavotos startam. Starta zonā drīkst atrasties tikai tie dalībnieki, kuri vēl nav startējuši, un oficiālās amatpersonas

23.4. Pirms starta var tikt organizēts priekšstarts. Ja tiek organizēts priekšstarts, tajā jābūt pulkstenim vai tablo, lai dalībnieki un komandu pārstāvji varētu redzēt sacensību laiku. Priekšstartā jānosauc vai jāparāda uz tablo dalībnieku vārdi. Teritorijā aiz priekšstarta drīkst atrasties tikai startējošie dalībnieki ar saviem pavadoņiem un akreditētie preses pārstāvji.

23.5. Startā jābūt pulkstenim vai tablo, kurā dalībnieki var redzēt sacensību laiku. Ja nav priekšstarta, startā jānosauc vai jāparāda uz tablo dalībnieku vārdi.

23.6. Dalībnieks pats ir atbildīgs par to, vai viņš ir paņēmis pareizo karti. Ja sacensībās ir vairākas distances, tad uz kartes jābūt norādītai distancei, lai dalībnieks varētu redzēt to jau pirms starta.

23.7. Vietai, kur sākas orientēšanās, ir jābūt atzīmētai kartē ar starta trijstūri un gadījumā, ja tā atrodas citā vietā nekā starts, apvidū jānovieto KP zīme.

23.8. Dalībnieki, kas nokavējuši startu savas vainas dēļ, tiek pieļauti pie starta laikā, ko nosaka rīkotājs, ņemot vērā iespējamo ietekmi uz citiem dalībniekiem. Dalībnieka rezultāts šajā gadījumā tiek vērtēts it kā viņš būtu startējis sākotnēji paredzētajā laikā.

23.9. Dalībniekam, kurš nokavē startu rīkotāja kļūdas dēļ, piešķir jaunu starta laiku.

24. Finišs un laika fiksēšana

- 24.1.** Dalībnieks beidz sacensības brīdī, kad viņš ir šķērsojis finiša līniju.
- 24.2.** Ārpus laika kontrolpunktiem distancē pavadītais laiks neietekmē dalībnieka rezultātu, ja vien ir ticis ievērots noteiktais kontrollaiks.
- 24.3.** Finiša laiku fiksē brīdī, kad dalībnieks šķērso priekšfiniša līniju vai finiša līniju (ja nav priekšfiniša). Rezultātu noapaļo uz leju līdz pilnām sekundēm. Rezultātu var izteikt gan stundās, minūtēs un sekundēs, gan tikai minūtēs un sekundēs.
- 24.4.** Finiša koridoru var norobežot ar lentām vai virvēm.
- 24.5.** Finiša līnijai ir jābūt skaidri redzamai finišējošiem dalībniekiem.
- 24.6.** Pēc finiša līnijas šķērsošanas dalībniekam jānodod kontrolkartiņas vai jānolasa dati no e-kartes. Ja to pieprasa rīkotāji, jānodod arī karte.
- 24.7.** Rīkotājam jānoteic kontrollaiks, ko aprēķina kā 3 minūtes par katru KP un 3 minūtes par katriem 100 distances metriem. Saskaņojot ar sacensību inspektoru, var palielināt kontrollaiku, ja distancē ir kāpumi, nelīdzens pamats vai citi pārvietošanas traucējoši faktori, kā arī var noteikt papildus kontrollaiku dalībniekiem ar kustību traucējumiem. Kāpumu gadījumā papildus kontrollaiku aprēķina kā 3 minūtes par katriem 10 metriem kāpuma.
- 24.8.** Jāfiksē viss laiks, uz kādu sacensību dalībnieks jebkurā distances punktā ir ticis aizkavēts ne savas vainas dēļ, un tas ir jāatskaita no dalībnieka kopējā rezultāta.
- 24.9.** Ja dalībnieks ir pārsniedzis kontrollaiku (aizkavēšanas gadījumā attiecīgi samazinot dalībnieka laiku), jāpiemēro sods viena punkta apmērā par katrām nokavētajām pilnām vai nepilnām piecām minūtēm.
- 24.10.** TempO sacensībās (dalībnieka pārvietošanās starp stacijām) kontrollaiku nenosaka
- 24.11.** Finišā jānodrošina neatliekamās medicīniskās palīdzības līdzekļi un personāls, kas sagatavots palīdzēt arī distancē

25. Rezultāti

- 25.1.** PreO sacensībās par katru pareizi noteikto KP (izņemot laika KP) tiek ieskaitīts viens punkts.
- 25.2.** PreO sacensībās Laika KP par pareizu atbildi, kas sniegta 0-30 sekunžu laikā, reģistrē laiku. Par nepareizu atbildi patērētajam laikam tiek pieskaitītas 60 sekundes soda laika. Ja 30 sekunžu laikā netiek sniegta atbilde, tiek piemērots 90 sekunžu soda laiks.
- 25.3.** Katrā laika KP aprēķina vidējo no divu tiesnešu fiksētajiem laikiem, saglabājot pussekundes. Ja laiku fiksē viens tiesnesis vai tiek izmantota elektroniskā atzīmēšanas sistēma, laiku noapaļo uz leju līdz veselām sekundēm.
- 25.4.** Vienu sacensību laikā visos laika KP fiksētie laiki tiek skaitīti kopā. Atkarībā no laika fiksēšanas metodes laika KP kopējais laiks tiek uzrādīts ar pussekundes vai sekundes precizitāti.
- 25.5.** Dalībnieki ieņem vietas pēc iegūto punktu skaita. Ja vairāki dalībnieki ieguvuši vienādu punktu skaitu, tad vietas nosaka pēc laika kontrolpunktos patērētā kopējā laika.
- 25.6.** TempO sacensībās dalībnieka vietu nosaka atbildēm patērētā un soda laiku summa (30 soda sekundes par katru nepareizo atbildi)
- 25.7.** Ja sacensību inspektors kādu KP ir atzinis par neatbilstošu godīgas spēles principiem un ir to anulējis, tad šis KP tiek izslēgts no sacensībām visiem dalībniekiem. KP izslēgšanas iemeslam jābūt paskaidrotam pie sacensību rezultātiem. Ja TempO sacensībās inspektors kādu KP ir atzinis par neatbilstošu godīgas spēles principiem, no sacensībām tiek izslēgta attiecīgā stacija.
- 25.8.** Sacensību laikā finiša rajonā vai sacensību centrā ir jāizliek neoficiālie (provizoriskie) rezultāti, kuros jānorāda iegūtie punkti un laika KP patērētais kopējais laiks. TempO sacensībās rezultāti tiek izlikti tikai tad, kad ir startējis pēdējais dalībnieks.
- 25.9.** Oficiālie rezultāti, ieskaitot dalībnieku izvēli un pareizās atbildes katrā KP, ir jāpublicē ne vēlāk kā 3 stundas pēc vēlākā atļautā finiša laika. Ar tiem jāiepazīstina klātesošos komandu pārstāvjus un preses pārstāvjus. Rezultāti jāpublicē internetā ne vēlāk kā pirmajā darba dienā pēc sacensībām.
- 25.10.** Oficiālajos rezultātos jāiekļauj visu startējušo dalībnieku iegūtie punkti un laiku summas. Plašaziņas līdzekļu pārstāvjiem drīkst izsniegt rezultātu saīsināto versiju.
- 25.11.** Ja diviem vai vairākiem dalībniekiem ir vienāda punktu summa un laika KP patērētais laiks, viņiem tiek piešķirta viena (augstākā) vieta. Sekojošā(s) vieta(s) netiek piešķirta(s).
- 25.12.** Katram sacensību dalībniekam pēc sacensību beigām jāizsniedz sacensību karte (ja tā noņemta finišā) un risinājumu karte.

26. Balvas

- 26.1.** Apbalvošanas ceremonijai jānotiek ar pienācīgu godu.
- 26.2.** Ja divi vai vairāki dalībnieki ir ieguvuši vienu un to pašu godalgotu vietu, tad katram no viņiem jāsaņem attiecīgā balva (medaļa, diploms utt.).
- LČ 26.3.** Latvijas Čempionu titulus izcīna atklātajā un paralimpiskajā grupā. Trīs labākos katrā grupā apbalvo ar LČ

diplomu un/vai medaļu. LČ medaļas un diplomus nodrošina LOF.

LČ 26.4. Latvijas Čempionāta komandu sacensībās katrs godalgotās komandas dalībnieks saņem diplomu un/vai medaļu.

LČ 26.5. Latvijas Čempionāta godalgoto vietu ieguvējus apbalvo kāda no LOF amatpersonām vai LOF valdes pilnvarota persona.

LČ 26.6. Latvijas čempiona titulu izcīna:

Pre-O sacensībās vidējā un garajā distancē, paralimpiskajā un atsevišķi atklātajā grupā;

Pre-O sacensībās absolūtajā vērtējumā un TempO sacensībās absolūtajā vērtējumā.

27. Godīgas spēles principi – *Fair play*

27.1. Visām pasākumā iesaistītajām personām jāievēro godīguma un taisnīguma principi. Šo personu attieksmei jābūt sportiskai, un pasākumos jāvalda draudzības garam. Sacensību dalībniekiem jāizrāda pienācīga cieņa vienam pret otru. Dalībniekiem, kuri izmanto ratiņkrēslus, ir priekšroka izmantot to takas (ceļa) pusi, kura ir tuvāk kontrolpunktam. Dalībniekiem sacensību apvidū jāuzvedas iespējami klusi.

27.2. Izņemot nelaimes gadījumus, sacensību laikā nav atļauts palīdzēt vai iegūt palīdzību no citiem sacensību dalībniekiem vai to pavadoņiem, un šādas palīdzības sniegšana citiem dalībniekiem ir aizliegta. Jebkura pasākuma dalībnieka pienākums ir palīdzēt ievainojumu guvušam dalībniekam.

27.3. Dopinga lietošana ir aizliegta – saskaņā ar IOF Anti-dopinga noteikumiem.

27.4. Sacensību rīkotāji un amatpersonas ir atbildīgi par to, ka informācija par sacensību rajonu tiek turēta slepenībā līdz tās publicēšanas brīdim. Slepenība attiecībā uz distancēm ir jāievēro visos gadījumos.

27.5. Jebkādi mēģinājumi iepazīties ar sacensību apvidu vai tajā trenēties ir aizliegti. Tāpat aizliegti jebkuri mēģinājumi pirms sacensībām vai to laikā iegūt informāciju par distancēm, papildus tai, ko snieguši sacensību rīkotāji.

LČ 27.6. Sacensību rīkotāji nedrīkst pieļaut sacensībās dalībniekus, kuri tik labi pārzina sacensību apvidu vai karti, ka tas viņiem dotu būtiskas priekšrocības attiecībā pret citiem dalībniekiem. Šādu gadījumā šo jautājumu izlemj sacensību inspektors.

27.7. Komandu pārstāvjiem, sacensību dalībniekiem, mediju pārstāvjiem un skatītājiem jāuzturas viņiem attiecīgi norādītās vietās.

27.8. Tiesneši un citas personas (piemēram, masu mediju pārstāvji), kas atrodas sacensību apvidū, nedrīkst traucēt vai palīdzēt nevienam dalībniekam, izņemot gadījumus, kad tiek sniegta fiziska palīdzība grūtākos maršruta posmos.

27.9. Pēc finiša līnijas šķērsošanas dalībnieks nedrīkst atgriezties sacensību apvidū bez rīkotāju atļaujas. Dalībniekam, kurš ir izstājies no sacensībām, par to nekavējoties jāpaziņo finišā un jānodod karte un kontrolkartiņa. Izstājies dalībnieks nedrīkst nekādā veidā ietekmēt sacensību norisi vai palīdzēt citiem dalībniekiem.

27.10. Dalībnieks, kurš pārkāpj noteikumus vai gūst labumu no jebkura noteikumu pārkāpuma var tikt diskvalificēts.

27.11. Personas, kas nav sacensību dalībnieki, par jebkuriem noteikumu pārkāpumiem ir atbildīgas disciplināri.

28. Sūdzības

28.1. Sūdzības var iesniegt par šo noteikumu vai sacensību rīkotāju norādījumu neievērošanu.

28.2. Sūdzības var iesniegt komandu pārstāvji vai sacensību dalībnieki.

28.3. Sūdzību, cik ātri vien tas ir iespējams, rakstveidā jāiesniedz rīkotājiem. Sūdzību izskata un lēmumu pieņem sacensību rīkotājs. Par pieņemto lēmumu nekavējoties jāpaziņo sūdzības iesniedzējam.

28.4. Par sūdzību netiek ņemta samaksa.

28.5. Rīkotāji var noteikt laika limitu sūdzību iesniegšanai. Sūdzības, kas saņemtas pēc šī laika limita beigām, tiek izskatītas tikai izņēmuma gadījumos, kas izskaidroti iesniegtajā sūdzībā.

29. Protesti

29.1. Protestu var iesniegt pret sacensību rīkotāja lēmumu par sūdzību.

29.2. Protestu var iesniegt komandu pārstāvji vai sacensību dalībnieki.

29.3. Jebkuru protestu jāiesniedz kādam no žūrijas locekļiem rakstveidā ne vēlāk kā 15 minūtes pēc rīkotāja lēmuma saņemšanas par sūdzību. Protesti, kuri saņemti vēlāk, var tikt izskatīti, ja ir izņēmuma gadījumi, kuri ir jāpaskaidro protesta iesniegumā.

29.4. Par protestu netiek ņemta samaksa.

30. Žūrija

30.1. Žūrija tiek iecelta, lai izlemtu protestus.

30.2. Latvijas Čempionātos iecelto žūriju apstiprina LOF valde. Pārējos pasākumos iecelto žūriju apstiprina LOF Taku-O komisija.

30.3. Žūrijas sastāvā jābūt 3 balsstiesīgiem locekļiem, kas pēc iespējas pārstāv dažādus klubus. Žūriju bez balsstiesībām vada sacensību inspektors.

30.4. Žūrijas sēdēs bez balsstiesībām var piedalīties rīkotāju pārstāvis.

30.5. Sacensību rīkotājam jārikojas saskaņā ar žūrijas lēmumiem, piemēram, reabilitējot dalībnieku, kuru rīkotājs ir diskvalificējis, diskvalificējot dalībnieku, kura rezultātu rīkotājs ir ieskaitījis, anulējot rezultātus grupā, kurus rīkotājs ir ieskaitījis, vai ieskaitot rezultātus, kurus rīkotājs ir anulējis.

30.6. Žūrija ir kompetenta lemt tikai pilnā sastāvā. Steidzamos gadījumos pagaidu lēmumus var pieņemt nepilnā sastāvā, ja tiem piekrīt vairākums žūrijas locekļu.

30.7. Ja žūrijas loceklis paziņo, ka viņš/-a nav neitrāls/-a, paziņo par atkāpšanos no saviem pienākumiem, vai nespēj tos pildīt, inspektors nozīmē aizvietotāju.

30.8. Pamatojoties uz izskatīto protestu, žūrija, sakarā ar būtisku noteikumu pārkāpumu, papildus norādījumiem rīkotājam, var ierosināt LOF valdei izslēgt attiecīgo personu no līdzdalības dažās vai visās turpmākajās LOF sacensībās.

30.9. Žūrijas lēmums ir galīgs.

31. Iebildumi

31.1. Iebildumu var iesniegt šo noteikumu neievērošanas gadījumā, ja žūrija vēl nav izveidota vai ja pasākums ir beidzies, un žūrija ir beigusi darbu.

31.2. Iebildumu var iesniegt tikai organizācija, kuras biedri piedalās attiecīgajās sacensībās.

31.3. Iebildumu jāiesniedz rakstiskā veidā LOF valdei, cik ātri vien tas ir iespējams.

31.4. Par iebildumiem netiek ņemta samaksa.

31.5. LOF Valdes lēmums attiecībā uz iebildumu ir galīgs.

32. Pasākuma uzraudzība

LČ 32.1 Visus Latvijas čempionātus jāuzrauga LOF apstiprinātajam inspektoram. LOF Taku-O komisijai jāieceļ inspektors 1 mēneša laikā pēc pasākuma rīkotāja iecelšanas (paziņošanas).

32.2. LOF valde apstiprina LOF Taku-O komisijas iecelto inspektoru Latvijas čempionātiem. Pārējo pasākumu rīkotāji var paši iecelt pasākuma inspektoru.

32.3 LOF valdes apstiprinātais inspektors ir oficiālais LOF pārstāvis attiecībās ar rīkotāju. LOF inspektors ir atbildīgs LOF Taku-O komisijai un LOF valdei.

32.4. Ja pasākumam nav apstiprināts LOF inspektors, tad rīkotāju ieceltais inspektors pilda pasākuma (sacensību) inspektora pienākumus. Rīkotāju ieceltajam inspektoram nav obligāti jāpārstāv rīkotāju organizācija.

LČ 32.5. LOF inspektors nevar būt pasākuma dalībnieks, komandas pārstāvis, rīkotājs vai cita materiāli ieinteresēta persona.

32.6. Pasākuma (sacensību) inspektors nodrošina, lai tiktu ievēroti sacensību noteikumi un novērsta kļūdas, un lai godīgums būtu augstākajā pakāpē. Sacensību inspektoram ir tiesības no rīkotāja pieprasīt situācijas sakārtošanu, ja viņš/-a to uzskata par nepieciešamu sacensību korektai norisei.

32.7. Pasākuma inspektors veic savus pienākumus ciešā sadarbībā ar rīkotāju, viņš ir jāinformē par visām būtiskām aktivitātēm, jāsniedz visa publiski izplatītā informācija.

32.8. Pasākuma inspektora pienākumos ietilpst vismaz šādas uzraudzības procedūras:

- sacensību norises vietas un apvidus apstiprināšana
- pasākuma organizācijas novērtējums, ieskaitot dalībnieku apmešanās, barošanas, transporta, pasākuma programmas un budžeta, kā arī treniņespēju atbilstību
- ieplānoto ceremoniju un to pieejamības novērtējums
- sacensību centra, starta un finiša iekārtojuma apstiprināšana
- laika mērīšanas un rezultātu apstrādes iekārtu atbilstības (uzticamības, precizitātes utt.) novērtēšana
- kartes atbilstības LOF standartiem pārbaude
- distanču apstiprināšana pēc to kvalitātes izvērtēšanas, ieskaitot grūtības pakāpi, KP novietojumu un aprīkojumu, gadījuma faktoru ietekmi un kartes korektumu
- preses pārstāvjiem paredzēto iespēju un aprīkojuma novērtējums
- dopinga pārbaūžu iekārtu un organizācijas novērtējums.

LČ LOF 32.9. Pasākuma inspektoram jāveic tik daudz kontroles/inspekcijas apmeklējumu, cik viņš/-a uzskata par nepieciešamu. Par katra kontroles apmeklējuma rezultātiem inspektors informē LOF valdi (atbildīgo LOF komisiju) un rīkotāju.

32.10. Pasākuma inspektors var iecelt sev vienu vai vairākus palīgus atsevišķos jautājumos kā kartes, distances, finanses, sponsorēšana un mediji.

33. Pasākumu (sacensību) atskaites

LČ 33.1. Inspektora pienākums ir 2 nedēļu laikā pēc pasākuma publicēt pasākuma atskaiti LOF mājas lapā.

LČ 33.2. Rīkotājs iesniedz LOF izpilddirektoram (atbildīgajai LOF komisijai) vienu komplektu ar sacensību kartēm, kas satur kartes ar distancēm un KP novietojuma aprakstiem un risinājumu kartēm (*solution maps*).

34. Reklāma un sponsori

34.1. LOF valde var izdot speciālus noteikumus reklāmai un sponsorēšanai.

35. Masu mediji

35.1. Rīkotājam jānodrošina masu mediju pārstāvjiem piemērotus darba apstākļus, izdevīgas pasākuma novērošanas un atspoguļošanas iespējas.

35.2. Rīkotājam ir jānodrošina mediju pārstāvjiem:

- iespēja iepazīties ar starta protokoliem, informācijas bukletiem un citu informāciju, ne vēlāk kā ar attiecīgo informāciju tiek iepazīstināti komandu pārstāvji (dalībnieki);
- iespēja iepazīties ar sacensību rezultātiem un kartēm uzreiz pēc sacensībām.

35.3. Rīkotājam ir jādara viss iespējamais, lai panāktu iespējami labāku sacensību atspoguļojumu masu medijos, ciktāl tas neapdraud godīgu sacensību norisi.

Pielikumi

1. pielikums: Distanču plānošanas principi

Satura rādītājs

1. Ievads

- 1.1. Mērķis
- 1.2. Plānošanas principu pielietojums
- 1.3. Tehniskās vadlīnijas

2. Pamatprincipi

- 2.1. Taku orientēšanās definīcija
- 2.2. Labas distanču plānošanas mērķis
- 2.3. Distanču plānotāja "zelta" likumi

3. Taku orientēšanās distance

- 3.1. Apvidus
- 3.2. Starts
- 3.3. Distance
- 3.4. Kontrolpunkta zīme
- 3.5. Finišs
- 3.6. Grūtības pakāpe

4. Distanču plānotājs

5. Papildinformācija un piemēri

1. Ievads

1.1. Mērķis

Plānošanas principu mērķis ir noteikt vienotus standartus Taku orientēšanās (Taku-O) distanču plānošanai, lai nodrošinātu godīgu sacensību norisi cilvēkiem ar dažādām fiziskām spējām.

1.2. Plānošanas principu pielietojums

Plānošanas principi jāievēro, plānojot Latvijas čempionātu un LOF sacensību distances. Attiecībā uz pārējām OS sacensībām šie principi kalpo kā ieteikumi.

Lai pielīdzinātos tiem, kas nav spējīgi skriet šķēršļotā apvidū, ātruma prasības ir aizstātas ar prasmi salīdzināt karti ar apvidu.

1.3. Tehniskās vadlīnijas

Skatīt *IOF Technical Guidelines* aktuālo izdevumu

2. Pamatprincipi

2.1. Taku orientēšanās definīcija

Taku orientēšanās ir sporta veids, kurā dalībnieki pārvietojas apvidū atbilstoši kartē iezīmētam maršrutam, apmeklējot apvidū izvietotos lēmuma pieņemšanas punktus noteiktā secībā. Katrā punktā dalībnieki interpretē karti, lai izvēlētos, kura no grupā izvietotām KP zīmēm (vai arī neviena no tām) atbilst kartē iezīmētā aplīša centram un KP leģendai.

2.2. Labas distanču plānošanas mērķis

Distanču plānošanas mērķis ir piedāvāt distances atbilstoši dalībnieku tehniskajām spējām.

2.3. Distanču plānotāja "zelta" likumi

Distanču plānotājam jāpatur prātā šādi principi:

- Taku orientēšanās savdabība ir kartes interpretēšanas sacensības
- Katrai KP atbildei jābūt neapstrīdamai
- godīga sacensība
- dalībnieku labsajūta
- sadarbība ar citām amatpersonām

- integrēt Taku-O ar pārējiem orientēšanās veidiem
- dzīvās dabas un vides aizsardzība
- masu mediju un skatītāju prasības

2.3.1. Savdabība

Katrs sporta veids ir savdabīgs. Taku orientēšanās savdabība ir kartes interpretēšana nepazīstamā apvidū. Tam nepieciešama orientēšanās prasme: precīza kartes lasīšana, virziena noteikšana ar kompasu, koncentrēšanās stresa apstākļos, ātra lēmumu pieņemšana, apvidus interpretēšana un attāluma novērtēšana.

2.3.2. Neapstrīdama atbilde

Atbildei katrā kontrolpunktā jābūt neapstrīdamai! Vienmēr jābūt iespējai atrast pareizo risinājumu. Atrisinājums nedrīkst būt pamatots uz to, "ko es jūtu" vai "kas man liekas".

2.3.3. Godīgums

Godīgums ir jebkuru sacensību pamatprasība. Distanču plānošanai un sagatavošanai jāvelta vislielākā vērība, citādi taku orientēšanās sacensības var viegli kļūt par "laimes spēli". Distanču plānotājam jāizvērtē visi iespējamie faktori, lai nodrošinātu godīgu sacensību, kurā visi dalībnieki sacenšas vienādos apstākļos jebkurā distances daļā.

2.3.4. Dalībnieku labsajūta

Orientēšanās popularitāti var vairot vienīgi tad, ja dalībnieki ir apmierināti ar viņiem piedāvātajām distancēm. Tādēļ distances jāplāno ļoti rūpīgi, lai nodrošinātu distanču piemērotību garuma, fiziskās un tehniskās grūtības, KP izvietojuma ziņā utt. Šajā sakarā ir ļoti svarīgi, lai katra distance būtu piemērota dalībniekiem, kuri to veiks, lai arī kādas būtu viņu fiziskās spējas.

2.3.5. Cieša amatpersonu sadarbība

Distanču plānotājam jāstrādā ciešā sadarbībā ar kartes autoru un sacensību inspektoru. Ņemot vērā šādas integrācijas nepieciešamību, ieteicams veikt kartes zīmēšanu, distanču plānošanu un inspekciju apvidū vienlaicīgi. Tāpat nepieciešams uzlabot sadarbību ar rīkotājiem.

2.3.6. Integrācija ar pārējiem orientēšanās veidiem

Dalībnieku labsajūta lielā mērā uzlabojas, ja Taku-O sacensības notiek kopā ar O-skrējiena pasākumu. Dažādu distanču plānotāju sadarbība ļaus izvairīties no interešu konfliktiem un nodrošinās to, ka visi dalībnieki būs informēti par otru sacensību norisi. Taku-O kontrolpunktu zīmēm var būt sarīkoti "jūtīgās" vietās, nenodarot paliekošus postījumus, ja vien ir veikti piesardzības pasākumi, un distances ir labi ielānotas.

2.3.7. Dzīvā daba un vide

Vide ir jūtīga pret ārējiem faktoriem: var tikt iztraucēta dzīvā daba, no pārslodzes var ciest augsne un augu valsts. Vides sastāvdaļas ir arī cilvēki, kuri dzīvo sacensību rajonā, sētas, kultivētie lauki, ēkas un būves utt.

Parasti ir iespējams atrast ceļus, kā izvairīties no "jūtīgākajām" vietām sacensību apvidū, lai tās neizpostītu. Pieredze un pētījumi liecina, ka pat lieli pasākumi var būt sarīkoti "jūtīgās" vietās, nenodarot paliekošus postījumus, ja vien ir veikti pareizi piesardzības pasākumi, un distances ir labi ielānotas.

Ir ļoti svarīgi, ka distanču plānotājs jau laicīgi konstatē visas "jūtīgās" vietas sacensību apvidū.

Tā kā Taku-O sacensību dalībnieki pārvietojas tikai pa takām un ceļiem, bieži vien Taku-O sacensību norise ir pieļaujama vietās un laikā, kur un kad O-skrējiena sacensības nav atļautas ekoloģisku apsvērumu dēļ.

2.3.8. Masu mediji un skatītāji

Distanču plānotājam pastāvīgi jā rūpējas, lai orientēšanās sports radītu sabiedrībā labu iespaidu. Distanču plānotājam jācenšas piedāvāt skatītājiem un preseī iespējas sekot sacensību gaitai cik tuvu vien tas ir iespējams, nekaitējot sportiskā godīguma principiem.

3. Taku orientēšanās distance

3.1. Apvidus

Apvidus jāizvēlas tādā veidā, lai vismazāk kustībaspējīgie sacensību dalībnieki – personas, kuras pārvietojas ratiņkrēslā, un personas, kuras staigā lēnām un ar piepūli, varētu viegli veikt distanci atvēlētajā maksimālajā laikā (kontrollaikā).

Jāpievērš uzmanība maršrutam, pa kuru pārvietosies dalībnieki, un jebkuri maršruta posmi, kurus mazāk kustīgie dalībnieki nevarēs pārvarēt un kuriem nav līdzvērtīga alternatīva maršruta, ir jāizslēdz visiem dalībniekiem. Piemēram, taka ar pakāpieniem vai šķērsām pāri nokritušu koku nav pārvarama dalībniekiem ratiņkrēslos, bet, ja distancē ir alternatīvs paralēls maršruta variants, dalībniekiem var ļaut pašiem izvēlēties maršrutu, neaizliedzot šķēršļoto variantu. Pirms sacensībām jāpārbauda, vai uz takām nav pārāk daudz dubļu, smilšu, sakņu vai akmeņu, un nepieciešamības gadījumā šādas takas ir "jāuzlabo", lai nodrošinātu pārvietošanās iespējas visiem dalībniekiem.

Pamatā par piemērotu uzskatāms takas platums – 1m (īsos posmos ir pieļaujams, ka noliekušies augi sašaurina taku, taču tie nedrīkst būt ērkšķi vai nātres, kuri šādos gadījumos jānovāc), taču ir būtiski, lai takas platums būtu pietiekams, lai pa to pārvietotos dalībnieki ratiņkrēslos. Šiem dalībniekiem jābūt iespējai apdzīt citus dalībniekus un manevrēt kontrolpunktos. Ja nepieciešams tad vietām uz takas jāizveido 3m platas apdzīšanas vietas. Jebkuru kustībai nepiemērotu taku var noteikt kā aizliegto, kartē uzdrukājot uz tās krustus vai svītrotu zonu un/vai apvidū šķērsojot to ar lentām. Jebkurā no šādiem gadījumiem visiem dalībniekiem jāievēro noteiktie pārvietošanās aizliegumi.

Ratiņkrēslam bez pavadoņa kāpumu slīpums distancē nedrīkst pārsniegt 14% un vairāk nekā 20 metrus. Sāniskais slīpums nedrīkst būt lielāks par 8%. Ikvienā maršruta posmā, kas pārsniedz šos ierobežojumus, ir jānorīko palīgi. Stāvos distances posmos jāizvērtē virvju, trīšu un rezerves ratiņkrēslu nepieciešamība dalībniekiem, kam varētu būt grūtības

veikt attiecīgo maršruta posmu.

Pirms sākt plānot kontrolpunktu vietas un maršrutus, distanču plānotājam klātienē jāiepazīstas ar apvidu.

Tāpat distanču plānotājam jāņem vērā, ka sacensību dienā kartes un apvidus stāvoklis var atšķirties no tā, kādi tie bija distanču plānošanas laikā.

3.2. Starts

Startam jābūt tā izvietotam un iekārtotam, lai:

- dalībniekiem būtu kur uzkavēties pirms starta
- vēl nestratējušie dalībnieki nevarētu detalizēti redzēt distancē izvietotos kontrolpunktus (t.i., KP zīmju grupas)

Punktam, no kura sākas orientēšanās, jābūt apzīmētam apvidū ar KP zīmi un kartē – ar trīsstūri.

3.3. Distance

Kontrolpunktos risināmie uzdevumi ir taku orientēšanās distances svarīgākie elementi, kas nosaka distances kvalitāti.

Labi uzdevumi piedāvā dalībniekiem interesantus kartes lasīšanas izaicinājumus.

Distances gaitā jāpiedāvā dalībniekiem dažāda veida uzdevumi.

Labāk, ja distancē ir nedaudzi (bet vismaz 10) ļoti labi uzdevumi (kontrolpunkti), nekā lielāks skaits zemākas kvalitātes uzdevumu.

3.3.1. Kontrolpunkti

KP aplīša centram jāatrodas uz kartē attēlota orientiera, kuru var precīzi aprakstīt KP leģendā. Izņemot gadījumus, kad pareizā atbilde ir Z (neviens no minētajiem), uz attiecīgā orientiera apvidū jānovieto KP zīme. Orientierim jābūt redzamam no dalībnieku maršruta, vai tā atrašanās vietai jābūt nosakāmai pēc citiem orientieriem vai KP zīmju augstuma. Nepareizajām KP zīmēm nav obligāti jāatrodas uz kartē attēlotiem orientieriem.

Ir īpaši svarīgi, lai kontrolpunktu apkārtnē karte precīzi attēlotu apvidu un lai virzieni un attālumi no visiem iespējamiem redzes leņķiem būtu pareizi, tai skaitā arī no tiem orientieriem, kas atrodas dalībniekiem aiz muguras.

3.3.2. Lēmumu pieņemšanas punkti

Dalībniekiem jāapmeklē lēmumu pieņemšanas punkti distancē noteiktajā kārtībā.

Lēmumu pieņemšanas punkts ir atzīmēts apvidū, bet nav parādīts kartē.

Nedrīkst provocēt dalībniekus iet garām lēmuma pieņemšanas punktam un tuvoties KP zīmju grupai. Ja nepieciešams, apvidū jānovelk lentas.

Dalībnieki, kas pārvietojas kājām, nedrīkst gūt priekšrocības attiecībā pret dalībniekiem ratiņkrēslos, piekļūstot tuvāk KP zīmju grupai vai pakāpjoties aizmugurē esošā paugurā utml. Šādi aizmugurē esoši objekti jānorobežo ar lentām kā aizliegti.

Vissvarīgākais nosacījums ir, ka visiem orientieriem, kuriem ir sakars ar lēmuma pieņemšanu kontrolpunktā, jābūt redzamiem dalībniekiem ratiņkrēslos, un šim nosacījumam jābūt iepriekš pārbaudītam.

3.3.3. Laika kontrolpunkti

Sacensībās ir jāiekļauj vismaz divi laika kontrolpunkti, kuros tiek fiksēts lēmuma pieņemšanai patērētais laiks. Dalībnieku kartēs nedrīkst būt iezīmēti KP aplīši, kas norādītu uz laika KP atrašanās vietu. Pie kam, ja laika KP atrodas sacensību maršrutā, no sacensību kartes jādzēš detalizētā informācija par apvidu šo laika KP tuvumā.

Ideālā gadījumā elites līmeņa dalībniekiem laika kontrolpunkti jāorganizē distances sākumā un beigās, neieskaitot laika KP apmeklējumu dalībnieka distancē pavadītajā laikā.

3.4. Kontrolpunkta zīme

Kontrolpunkta iekārtojuma jāatbilst Latvijas orientēšanās sporta noteikumiem.

Visu KP zīmju izvietojums grupā ir rūpīgi jāizplāno. Nav pieļaujams novietot KP aplīša centrā esošo KP zīmi un pēc tam pārējās KP zīmes vienkārši izvietot tai apkārt – kur pagadās.

Kontrolpunkta zīme jānovieto tā, lai dalībnieki var redzēt vismaz vienu trešdaļu no tās.

Kontrolpunktu zīmes jānovieto vienādā (standarta) augstumā no zemes (ieteicams, lai KP zīmes apakša būtu ceļgala, t.i., 0.5m augstumā), lai parādītu zemes virsmas formas, kādas tās ir attēlotas kartē.

Kad KP zīmes ir novietotas apvidū, distanču plānotājam un sacensību inspektoram jābūt pilnīgā vienprātībā par to, kura no KP zīmēm ir KP aplīša centrā un atbilst KP leģendai. Ja, skatoties no dalībnieku maršruta, rodas jebkādas šaubas par to, kura ir pareizā KP zīme, jāpanāk vienošanās, pārvietojot vienu vai vairākas KP zīmes.

Par vērtīgu palīgīdzekli KP zīmju izvietojumā var kalpot risinājumu kartes palielinātā mērogā.

3.4.1. KP vietas precizitāte

KP zīmju grupai jābūt vienādi labi redzamai gan sēdošiem dalībniekiem (no 0.8m augstuma), gan stāvošiem (līdz pat 2.2m augstumam), to nedrīkst aizsegāt veģetācija. Distanču plānotājam jānovērtē KP vieta ne tikai stāvus, bet arī no zemes līmeņa.

Vispārēja prasība ir, ka KP zīmju izvietojums nedrīkst mainīties, vērojot tās no jebkuras vietas 1m x 1m lielā kvadrātā ap lēmuma pieņemšanas punktu. Atbildei jāpaliek nemainīgai, sperot vienu soli uz jebkuriem sāniem no lēmuma pieņemšanas punkta, kā arī sperot soli atpakaļ, kur atradīsies dalībnieki ratiņkrēslos.

Jāpārbauda redzamība gan saulē, gan arī lietū – tai pašā stundā, kad notiks sacensības. Laika kontrolpunktos ir svarīgi, lai visas KP zīmes būtu redzamas, neizkustoties no vietas, turpretī pārējos kontrolpunktos var būt nepieciešams

pārvietoties pa dalībnieku maršrutu, lai labāk redzētu KP zīmes. Šāda pārvietošanās var būt izšķiroša, lai noteiktu pareizo atbildi.

3.4.2. Kontrolpunktu atrašanās tuvums

Ja no lēmuma pieņemšanas punkta ir redzamas citu grupu KP zīmes, tās jāatdala ar lentām apvidū, vai arī ar lentām jāiezīmē skatīšanās virziens (leņķis) no lēmuma pieņemšanas punkta uz KP zīmju grupu

Nav minimālā attāluma ierobežojuma starp KP zīmēm. Ja divām vai vairākām KP zīmēm ir vienāda leģenda, jābūt iespējai precīzi atšķirt to novietojumu, izmantojot citus orientierus.

3.4.3. KP leģenda

KP novietojums attiecībā pret kartē parādīto orientieri ir norādīts KP leģendā.

Precīzam KP orientierim dabā un kartē iezīmētajam aplīša centram jābūt nepārprotami skaidram. KP vietas, kuras nav iespējams skaidri un saprotami attēlot ar IOF KP leģendu simboliem, parasti nav derīgas, un no tādām jāizvairās. KP leģendas nedrīkst būt pārāk detalizētas. Nedrīkst lietot kompleksus aprakstus ar palielinātu simbolu skaitu, kurus nav iespējams savietot KP leģendai atvēlētajās ailēs (piemēram: klints – augša – rietumu daļa).

B ailē ar attiecīgiem burtiem tiek norādīts KP zīmju skaits grupā (piemēram, ja grupā ir 3 KP zīmes, tad norāda A-C).

Ja maršruts nav acīmredzams, H ailē ar bultiņu norāda virzienu kādā jāaplūko KP zīmju grupa. Ja bultiņa rāda uz ziemeļiem, tad dalībniekam būs jāaplūko KP zīmju grupa ziemeļu virzienā, tāpēc maršruts jāizvēlas dienvidos no KP. Bultiņai nav jānorāda precīzs azimuts no lēmuma pieņemšanas punkta uz aplīša centru. Ja KP grupas ir cieši viena pie otras, bulta H kolonnā norāda piederīgo KP grupu.

3.5. Finišs

Ceļā uz finišu jābūt obligāti veicamam marķētam posmam.

3.6. Grūtības pakāpe

Katrā apvidū un kartē distanču plānotājs var izplānot dažādas grūtības pakāpes distances.

Pievēršot uzmanību KP zīmju novietojumam grupā, kā arī lēmuma pieņemšanas punkta vietai, var izveidot dažāda standarta distances.

Jāpievērš uzmanība sagaidāmajai dalībnieku prasmei, pieredzei un spējai lasīt un saprast kartes sīkās detaļas. Īpaši svarīgi ir izvēlēties atbilstošu grūtības pakāpi, plānojot distances iesācējiem un bērniem.

4. Distanču plānotājs

Distanču plānotājam jābūt personīgā pieredzē gūtai izpratnei par to, kas ir laba distance. Tāpat viņam/viņai jāpārzina distanču plānošanas teorija, kā arī speciālās prasības attiecībā uz dalībniekiem ar dažādu mobilitātes pakāpi.

Distanču plānotājam jāprot uz vietas novērtēt dažādu faktoru kā apvidus apstākļi, kartes kvalitāte, dalībnieku un skatītāju klātbūtne utt. ietekmi uz sacensībām.

Distanču plānotājs ir atbildīgs par distancēm un par sacensību norisi no starta līdz finiša līnijai. Ņemot vērā to, ka distanču jautājumos iespējamas daudz dažādas kļūdas, kas var novest pie nopietnām sekām Taku orientēšanās sacensībās, jācenšas kartes zīmēšanu, distanču plānošanu un inspekciju apvidū veikt vienlaicīgi – vislabāk gada laikā, kad vismazāk traucē veģetācija. Nepieciešamo krūmu un zāļu tīrīšanu redzamības uzlabošanai un pārvietošanās atvieglošanai var veikt dažas dienas pirms sacensībām.

Lai izvairītos no KP aplīšu nobīdēm, distances vēlams iespiest vienlaicīgi ar kartēm.

KP aplīšiem jābūt 6mm diametrā, un to nobīde kartē nedrīkst pārsniegt 0.2mm, kas atbilst 1m lielai KP zīmes novietojuma precizitātei apvidū. 1:5000 un 1:4000 mēroga kartēs simbolu izmēriem jābūt divas reizes lielākiem, nekā 1:15000 O-skrējiena kartēs.

5. Papildinformācija un piemēri

Papildinformācija gan Taku-O sacensību rīkotājiem, gan dalībniekiem pieejama LOF interneta lapā www.lof.lv, kā arī Starptautiskās orientēšanās federācijas interneta lapās www.orienteing.org un www.trail.org.

2. pielikums: IOF rezolūcija par labu praksi vides jautājumos (IOF resolution on good environmental practice)

At its meeting on 12/14 April 1996, the Council of the International Orienteering Federation, acknowledging the importance of maintaining the environmentally friendly nature of orienteering, and in accordance with the GAISF Resolution on the Environment of 26 October 1995, adopted the following principles:	Nemot vērā videi draudzīgas orientēšanās dabas saglabāšanas nozīmību un saskaņā ar Starptautisko sporta federāciju Ģenerālās Asociācijas (GAISF) 1995. gada 26. oktobra rezolūciju par Vides jautājumiem, IOF Padome savā 1996. gada 12.-14. aprīļa sēdē apstiprināja šādus principus:
to continue to be aware of the need to preserve a healthy environment and to integrate this principle into the fundamental conduct of orienteering	vienmēr paturēt prātā nepieciešamību saglabāt veselīgu vidi un integrēt šo principu orientēšanās sporta pamatnormās
to ensure that the rules of competition and best practice in the organisation of events are consistent with the principle of respect for the environment and the protection of flora and fauna	nodrošināt, lai sacensību noteikumi un pasākumu organizācijas prakse atbilstu maksimāli saudzīgai attieksmei pret vidi un floras un faunas aizsardzības principiem
to co-operate with landowners, government authorities and environmental organisations so that best practice may be defined	sadarboties ar zemes īpašniekiem, valdības/pašvaldību institūcijām un vides organizācijām, lai varētu definēt, kas ir labākā prakse
to take particular care to observe local regulations for environmental protection, to maintain the litter-free nature of orienteering and to take proper measures to avoid pollution	īpaši rūpēties par vietējo vides aizsardzības noteikumu ievērošanu, pasargāt orientēšanās vidi no atkritumiem un darīt visu, lai novērstu piesārņojumu
to include environmental good practice in the education and training of orienteers and officials	iekļaut labu vides praksi kā orientieristu un amatpersonu izglītības un apmācības sastāvdaļu
to heighten the national Federations' awareness of worldwide environmental problems so that they may adopt, apply and popularise principles to safeguard orienteering's sensitive use of the countryside	iepazīstināt nacionālās federācijas ar globālajām vides problēmām, lai nacionālās federācijas varētu apstiprināt, pielietot un popularizēt principus, kas nodrošinātu orientēšanās sporta saudzīgu attieksmi pret lauku vidi
to recommend that the national Federations prepare environmental good practice guidelines specific to their own countries	ieteikt nacionālajām federācijām izstrādāt pašām savus labas prakses ieteikumus vides jautājumos.

3. pielikums: Leibnīcas konvencija (The Leibnitz Convention)

We, the Members of the IOF, attending the 20th IOF General Assembly in Leibnitz, Austria, on the 4 August 2000, hereby declare that	Mēs, IOF biedri, kas piedalās 20. IOF Ģenerālajā asamblejā Leibnicā, Austrijā 2000. gada 4. augustā, paziņojam:
"It is of decisive importance to raise the profile of the sport to further the spread of orienteering to more people and new areas, and to get orienteering into the Olympic Games. The main vehicles to achieve this are: to organise attractive and exciting orienteering events which are of high quality for competitors, officials, media, spectators, sponsors, and external partners to make IOF events attractive for TV and Internet	"Sporta veida atpazīstamības paaugstināšana ir izšķiroši svarīgs uzdevums, lai tālāk iesaistītu orientēšanās sportā vairāk cilvēkus un jaunus reģionus un lai panāktu orientēšanās sporta iekļaušanu Olimpisko spēļu programmā. Galvenie paņēmieni šī mērķa sasniegšanai ir: rīkot pievilcīgus un aizraujošus orientēšanās pasākumus, nodrošinot augstu kvalitāti dalībniekiem, amatpersonām, medijiem, skatītājiem, sponsoriem un ārējiem partneriem; padarīt IOF pasākumus pievilcīgus televīzijai un internetam.
We shall aim to: increase the visibility of our sport by organising our events closer to where people are make our event centres more attractive by giving increased attention to the design and quality of installations improve the event centre atmosphere, and the excitement, by having both start and finish at the centre increase television and other media coverage by ensuring that our events provide more and better opportunities for producing thrilling sports programmes improve media service by better catering for the needs of media representatives (in terms of communication facilities, access to runners at start/finish and in the	Mums jātiecas: paaugstināt mūsu sporta veida redzamību, rīkojot pasākumus tuvāk vietām, kurās ir cilvēki; padarīt pievilcīgākus pasākumu centrus, pievēršot vairāk uzmanības instalāciju izskatam un kvalitātei; uzlabot vispārējo noskaņojumu pasākuma centrā un pasniegt pasākumu kā aizraujošu notikumu, izvietojot gan startu, gan finišu pasākuma centrā; uzlabot pasākumu atainojumu televīzijā un citos medijos, nodrošinot, ka mūsu pasākumi rada vairāk un labākas iespējas aizraujošu sporta programmu veidošanai; uzlabot mediju apkalpošanas līmeni, labāk apmierinot mediju pārstāvju vajadzības (sakaru līdzekļi, mediju pārstāvju piekļuve sportistiem startā, finišā un mežā, pastāvīga informācija par

forest, continuous intermediate time information, food and beverages, etc) pay more attention to promoting our sponsors and external partners in connection with our IOF events	dalībnieku starprezultātiem distances gaitā, ēdināšana utml.); veikt vairāk uzmanības mūsu sponsoru un ārējo partneru popularizēšanai saistībā ar mūsu IOF pasākumiem.
We, the Members of the IOF, expect that these measures shall be considered by all future organisers of IOF events."	Mēs, IOF biedri, sagaidām, ka šos noteikumus turpmāk ņems vērā visi IOF pasākumu rīkotāji."

4.pielikums – Apstiprinātās atzīmēšanās sistēmas

Noteikumu 21.1.punkts nosaka, ka atļauts lietot LOF apstiprinātās elektroniskās atzīmēšanās sistēmas vai tradicionālo kompostiera-kontrolkartiņas atzīmēšanās sistēmu.

Taku orientēšanās sacensībām tiek apstiprinātas šādas elektroniskās atzīmēšanās sistēmas un to versijas:

- Emit elektroniskā atzīmēšanās un laika mērīšanas sistēma ar 3.versijas E-kartēm.
- Jebkuras versijas Sportident elektroniskā sistēma. TempO sacensībās ieteicamas E-kartes, kurās ir vieta 64 atzīmēm.

Gan Emit, gan Sportident sistēmas gadījumā dalībnieks ir atbildīgs par to, lai viņa E-kartē būtu saglabāta attiecīgā atzīme:

- Emit sistēmas gadījumā dalībnieks pārliecinās uz E-kartes displeja, ka atzīme ir izdarīta. Ir svarīgi ievietot E-karti izvēlētajā Emit atzīmēšanās ierīcē no priekšpuses, netuvinot E-karti pārējām atzīmēšanās ierīcēm.
- Sportident sistēmas gadījumā dalībnieks tur E-karti ievietotu izvēlētajā atzīmēšanās ierīcē tik ilgi, kamēr tiek saņemti apstiprinoši signāli.

Ja pēc atkārtotiem mēģinājumiem izrādās, ka atzīmi nav iespējams saglabāt E-kartē, dalībniekam jāizmanto rezerves tradicionālais adatiņu kompostieris. Kartiņa ar dažām atzīmēšanās rutiņām tiks izsniegta kopā ar karti.

E-kartei skaidri jāparāda, ka dalībnieks ir veicis izvēli katrā kontrolpunktā. Ja veiktā atzīme nav identificējama vai tās nav vispār un ja šādā gadījumā nav veikta rezerves atzīme, tad dalībnieks nesaņem vērtējumu (punktu) par šo kontrolpunktu, ja vien netiek iegūts skaidrs apliecinājums, ka atzīmes trūkums vai nespēja to identificēt nav dalībnieka vaina un ja dalībnieka veiktā izvēle attiecīgajā kontrolpunktā var tikt noskaidrota ar citiem līdzekļiem un apstiprinās, ka dalībnieka izvēle ir bijusi pareiza. Šādā izņēmuma gadījumā varētu būt iespējams nolasīt atzīmēšanās ierīcē uzkrāto informāciju, lai pārliecinātos par dalībnieka izvēli.